

lista, ne bomo zaradi tega odstopili od svojih načel, ker vemo, da izrabljamo sedanost za to, da priborimo učiteljstvu bodočnost. Dela je toliko, da nas ne morejo odvrniti od tega nobene zbadljivke, pa naj lete te na nas iz sovražnega časopisja ali iz učiteljstva samega! Naše delo se vrši po natančno določenem programu. Zato bomo tudi v bodočnosti delali tako, kakor smo zamislili, da je za učiteljstvo dobro in koristno. Z nobenim korakom se še nismo prenačili, ker smo delali vse s preudarkom. Da je to resnično, dokaže bodočnost, zakaj resnici ni treba naglice! — One kolegince, ki gredo z nami »čez drn in strn«, naj bodo prepričane, da niso v slabi družbi. V čast jim bodi, da so se dvignile iz separatizma do skupnosti in spoznale moč zedinjenega, organizovanega delovanja! Kar nas je združenih, nas ne odvrne od započete delo nobeno nasprotstvo in nobena moč, ker nam je postalo skupno delo vodilna ideja. — Toliko odgovora za danes od naše strani. Govorili pa bomo seveda še, ker nam je ravnokar obljubljena daljša razprava o učiteljicah, ki jo začnemo kmalu priobčevati. — Umevno je, da bodo odgovarjali tudi v tem članku imenovani tovariši, ako se jim bo hotelo.

Namen posvečuje sredstva.

Posledice regulacije učiteljskih plač na Dolenjem Avstrijskem.

Povodom regulacije učiteljskih plač na Dolenjem Avstrijskem je poročal »Učit. Tovariš« podrobneje o tem zakonu ter izrekel bojazen, da imajo krščanski socialisti, recte klerikalci, poseben namen s to regulacijo, da hočejo porabiti pri prvi priliki priložnost ter zaviti vrat vsem svobodnimiselnim učiteljem, oziroma učiteljicam.

In kar smo takrat prerokovali, se je uresničilo začetkom letošnjega leta:

V naslednjem se hočemo ozreti najprej na zgodovino regulacije učiteljskih plač sploh na Dolenjem Avstrijskem, a potem podati nekaj klasičnih zgledov, kako imenitno znajo zlorabljati klerikalci svojo moč, kadar pridejo na krmilo, držeč se znane devize: »Namen posvečuje sredstva«.

I.

Kakor povsod v vseh kronovinah naše ljube Avstrije, kjer ima prvo besedo triumvirat plemstvo, duhovščina in militarizem, ne upoštevajo znanega paragrafa 55. drž. šol. zakonov, ki se tiče učiteljskih plač, tako ga prezirajo tudi na Dol. Avstrijskem.

Prva regulacija učit. plač na Dol. Avstrijskem se je izvršila l. 1870. dne 5. aprila. Princip te regulacije je bil krajevni sistem. Plače ljudskošolskega učiteljstva so bile 600, 500 in 400 gld.; meščansko učiteljstvo je dobivalo 500 gld. — Umevno je, da učiteljstvo ni bilo nikakor zadovoljno s to regulacijo, zakaj krajevni sistem je silil učiteljstvo k večni selitvi, ako se je hotel ta ali oni pospeti v I. plačilni razred.

Prošenj, protestov in peticij je kar deževalo merodajnim faktorjem na zelene mize, a vse te prošnje so našle le mrzla srca. Slednjič so se ti faktorji vendar omeščali in sklenili nov zakon dne 18. decembra 1871, ki je izboljšal učiteljske plače v toliko: meščanskim učiteljem se je pripoznala plača 600 gld., ostalemu učiteljstvu se je pa nakazala nekaka draginjska doklada, seveda ne po kranjskem zavlačevalnem sistemu. Podučiteljem se je dovolila milostna renu-

meracija za I. razred 400 gld., II. razred 300 gld. in III. razred 250 gld. Ostal je še krajevni sistem.

Učiteljstvo tudi s temi drobtinami ni bilo zadovoljno. Prišel se je boj za pravo umevanje § 55., boj prošenj in protestov, — 28. januarja 1873. I. je dobilo Dolenje Avstrijsko zopet popravek učit. plač. Pač pa so ostali krajevni razredi a izboljšani tako-le: I. plač. razred 800 gld., II. plač. razred 700 in III. plač. razred 600 gld., plače mešč. učiteljstva so presegle za 100 gld. plače ljudskošolskega učiteljstva dotičnih plač. razredov.

Učiteljstvo je bilo pač deloma zadovoljno s to regulacijo, le krajevni plač. razredi so bili kvarni, zakaj le-ti so kaj slabo vplivali na ugled učiteljstva, ker je prebujno cvetelo »přitiskanje kljuk«. — In vnel se je zopet boj. Učiteljstvo je bilo sedaj že dobro organizovano. Imelo je dve društvi: na Dunaju »Die Volksschule«, a na deželi pa »Niederöster. Landeslehrerverein«. Celih 13 let je trajal ta boj, zakaj šele l. 1886. so hoteli nekoliko zamašiti usta »tem večnim nezadovoljnem«, in dež. zbor je sklenil v svoji modrosti dajati šolskim voditeljem najslabše dotiranih šol letne nagrade 50 gld., a le tedaj, ako je dotični voditelj služboval na eni in isti šoli 10 let. Kako modro! Tudi ta drobtinica, ki je dobila prav primerno ime »Fegefeuer-Zulage«, ni mogla zadovoljiti stradajočega učiteljstva, zakaj življenjski pogoji so se takorekoč čudovito izpremenili. Draginja je postala v vseh zadevah naravnost neverjetno občutljiva, razne inštrukcije so se zaradi raznih zakonov skoro morale opustiti in tudi darove sprejemati je bilo prepovedano. Boj se je nadaljeval!

L. 1887. je dež. zbor dolenjeavstrijski zopet dovolil k takojimenovani »Fegefeuer-Zulagi« še 50 gl. Umevno je, da tako profaniranje učiteljstva ni moglo nikakor zadovoljiti, temveč le še bolj razburiti posebno zaradi tega, ker je dosti poslancev stalo na stališču, da »beračenju« učiteljstva ni mogoče nikakor ustreči.

L. 1891. je prineslo zopet malo »priboljška« učiteljstvu. To leto se je Dunaj združil z okraji in le temu učiteljstvu je izboljšal dunajski občinski zastop njihove plače. A hkrati s tem »poboljškom« je odščipnil zopet nagrado za pouk v telovadbi premnogim učiteljem, ki je znašala skoro povprečno letno 300—600 gld., zakaj to leto so uvedli obligatno telovadbo.

In šele l. 1894. je prineslo takozvano odpravo krajevnega plačilnega sistema. Tudi temeljna plača se je povprečno zvišala za 100 gld. — A tudi ta regulacija ni mogla nikakor zadovoljiti splošno učiteljstvo, ker še ni ustrezala popolnoma § 55. drž. zakona, zakaj učiteljstvo zadnjega plačilnega razreda je imelo pač tako plačo, da ni nikakor dosegala eksistenčnega minima.

In državno uradništvo je zahtevalo kategorično od svojega gospodarja regulacijo svoje plače. Kar so zahtevali, to so dobili. Temu gibanju se je pridružilo tudi dolenjeavstrijsko učiteljstvo, dobro vedoč, da je sedaj pravi čas, kovati železo, dokler je gorko.

L. 1904. je prineslo sicer tako ureditev učiteljskih plač, kakršno si je želelo učiteljstvo sploh. A ta ureditev je imela tak privesek, da bi pač bolje bilo, da bi sploh ne bil nikdar sankcionirana. »Učit. Tovariš« je takrat prinesel podrobneje poročilo o tej famozni regulaciji ter izrekel bojazen, da je znani vzor naših klerikalcev, dr. Lueger, le zato spravil ta zakon pod streho, da se polasti popolnoma ljudskega šolstva, da uniči brez usmiljenja vse njemu zoprne učitelje in učiteljice. — In to dokazati, bodi namen prihodnjega članka.